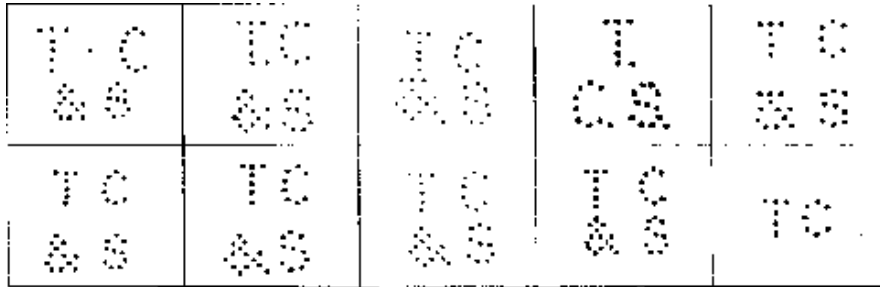

De perfins van Thomas Cook & Son

(D. Scheper; uit: Perfinpost nr. 47, november 1998)

De van oorsprong Britse reisorganisatie Thomas Cook & Son heeft kantoren over de hele wereld. Veel van die kantoren of agentschappen bestonden reeds in de periode waarin het aanbrengen van firmaperforaties in postzegels min of meer gebruikelijk was. Ook de reisorganisatie van Thomas Cook heeft haar postzegels jarenlang geperforeerd met de initialen van de firma. Niet alleen in haar kantoren in Engeland maar ook in vele plaatsen daarbuiten.

Als gevolg daarvan kunnen we de perforatie van Thomas Cook vinden in de postzegels van vele landen. Meestal bestaat de perfin uit de letters TC&S. Soms komt de perfin echter ook in andere vormen voor.

Afbeelding 1

Afbeelding 1 geeft tien voorbeelden van verschillende Thomas Cook perfins in Engelse zegels. Let onder andere op de vorm van de 'S' of van het '&-teken' en op de verticale afstand tussen 'TC' en '&S'.

Van vele landen in Europa, Afrika, Amerika en Azië zijn perfins van Thomas Cook bekend. Voordat deze perfins de revue passeren, wil ik eerst even terug naar het begin: naar het ontstaan van de reisorganisatie van Thomas Cook & Son.

Hoe het allemaal begon

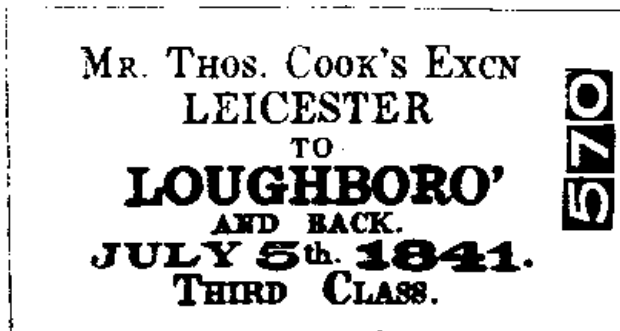
Op 9 juni 1841 liep de 32-jarige meubelmaker Thomas Cook van zijn huis in Market Harborough naar de vlakbij gelegen stad Leicester om een bijeenkomst van geheelonthouders bij te wonen.

Als voormalig prediker voor doopsgezinden was Thomas Cook een religieus man die geloofde dat de meeste sociale problemen uit die tijd werden veroorzaakt door overmatig alcoholgebruik. Hij meende dat het leven van de arbeiders zou verbeteren als zij minder zouden drinken en een betere opleiding zouden krijgen.

Vlakbij Leicester kwam Thomas Cook plotseling op het idee om de spoorwegen - een recente uitvinding uit die dagen - te gebruiken voor het verbeteren van de sociale omstandigheden.

Tijdens de bijeenkomst stelde Thomas voor om een speciale trein te huren waarmee de geheelonthouders van Leicester zouden reizen naar een regionale bijeenkomst in Loughborough. Zijn idee werd enthousiast ontvangen en Thomas besprak zijn plannen reeds de volgende dag met de secretaris van de Midland Railway Company.

Op 5 juli 1841 was het zover: in een speciale trein met open rijtuigen reisden 500 passagiers de voor die tijd "enorme" afstand van 20 km en terug voor een shilling.

Afbeelding 2: Een ticket naar Loughborough.

De reis was een groot succes en daarmee was de basis gelegd voor diverse excursies in de daarop volgende jaren. Deze excursies waren overigens allemaal (nog) verbonden aan de organisatie voor geheelonthouders.

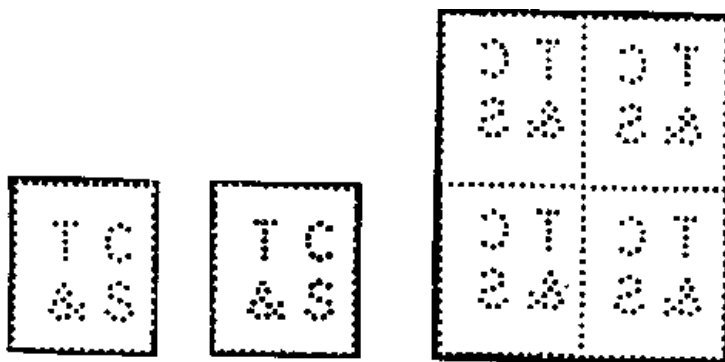
De 'firma' Thomas Cook

De eerste excursie voor eigen rekening organiseerde Thomas Cook in 1845. De reis ging naar Liverpool waar excursies konden worden gemaakt naar de haven met stoomschepen en naar de bergen en kastelen van Wales.

Op deze reis onderzocht Thomas de accommodatie- en cateringfaciliteiten van de verschillende hotels en schreef hij z'n eerste reisgids. Thomas zorgde ervoor bij elke reis tevens een keuze te kunnen bieden uit verschillende attracties.

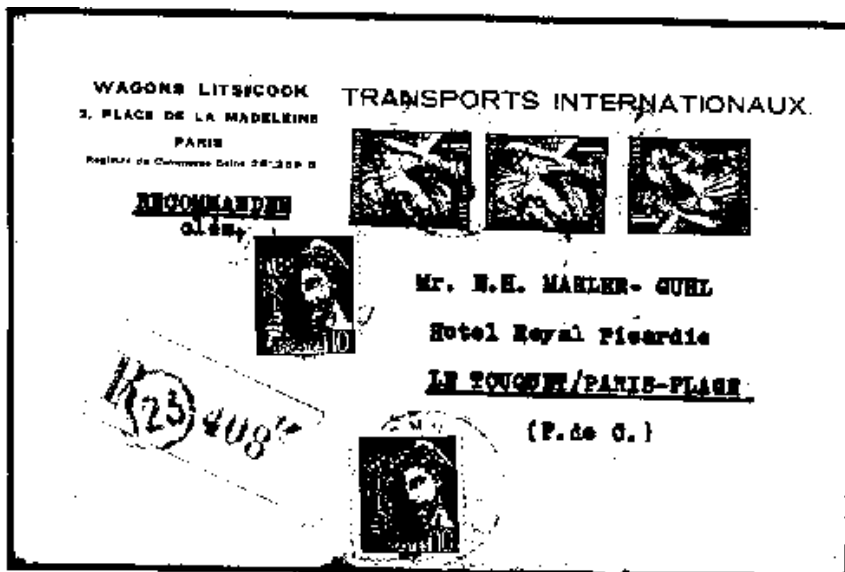
Op deze wijze organiseerde Thomas Cook reizen naar Wales, Schotland en Ierland en naar vele plaatsen in Engeland. In 1851 reisden in een seizoen meer dan 150.000 mensen via zijn organisatie naar de Great Exhibition in Londen.

In 1855 volgde de eerste reis naar het Europese vaste land. Via Brussel, Keulen en Straatsburg werd Frankrijk bezocht.

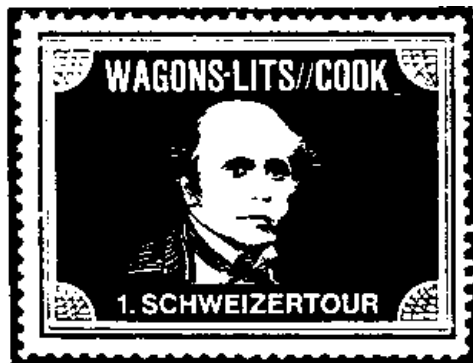
Afbeelding 3

In Parijs werd een tweevoudige perforator gebruikt. Beide Franse perfins zien we op afbeelding 3. Het verschil zit 'm vooral in de 'kop' van het &-teken. Het blok van vier zegels laat zien dat de twee perfins niet naast maar boven elkaar staan. De zegels werden waarschijnlijk met de lange zijde naar voren in de perforator ingebracht.

Afbeelding 4. In Frankrijk werkte Thomas Cook samen met Wagon Lits.

In juli 1863 begeleidde Thomas de eerste groep Britse toeristen naar Zwitserland. Een propagandazegel (afbeelding 5) herinnert ons aan deze eerste reis naar Zwitserland.

Afbeelding 5

Zowel in Frankrijk als in Zwitserland werkte Thomas Cook samen met de exclusieve reisorganisatie Wagon Lits.

Aan het eind van 1863 had Thomas in Zwitserland een netwerk opgebouwd waarmee rondreizen in heel het land werden georganiseerd.

Alleen van het kantoor in Bern zijn Zwitserse Thomas Cook perfin bekend. In de periode tussen 1922 en 1927 maakte Thomas Cook daar gebruik van een zgn. Porto Kontrollkasse. Dit apparaat bevatte rollen postzegels die bij gebruik werden geperforeerd, van de rol gesneden en op de brief geplakt. De aldus ontstane perfin worden ook wel poko's genoemd, waarmee wordt verwezen naar het gebruik van genoemde Porto Kontrollkasse.

Afbeelding 6 toont drie verschillende poko's van Thomas Cook uit twee verschillende landen.

Afbeelding 6: De Zwitserse en Engelse poko's van Thomas Cook.

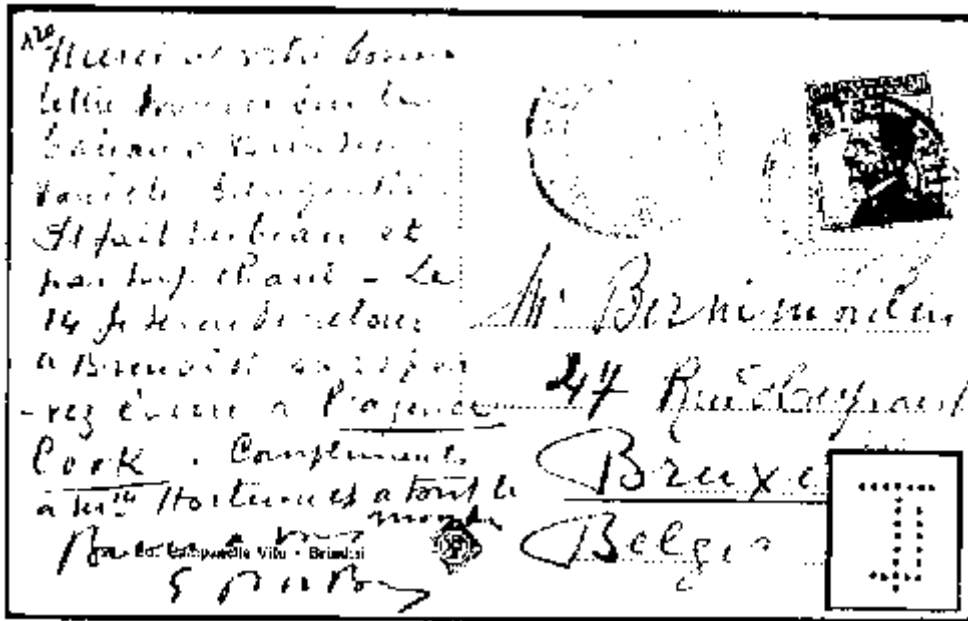
Links op afbeelding 6 zien we de Zwitserse poko TC/B van het kantoor van Thomas Cook & Son in Bern.

Rechts daarvan zien we twee verschillende Engelse poko's TC/S van het kantoor van Thomas Cook & Son in Londen.

In 1864 'veroverde' Thomas Cook Italië dat hij in zijn reisgidsen beschreef als "het land van natuurlijke schoonheid, kunst en muziek".

Thomas Cook had meerdere kantoren in Italië. Onder andere in de zuidelijke havenplaats Brindisi. De reizigers naar Egypte beëindigden hier hun treinreis en stapten over op de stoom(rader)schepen van de Oostenrijkse Lloyd in Triest. Toen Triest na de eerste wereldoorlog (1914-1918) bij Italië werd gevoegd, wijzigde de naam van de Lloyd in Lloyd Triestina. Op haar schepen verkocht de Lloyd postzegels met perfin en ansichtkaarten waarop de verschillende schepen van de Lloyd staan afgebeeld.

Wie hierover meer wil lezen, wijs ik op mijn artikel over de (perfin van de) Oostenrijkse Lloyd in Perfinpost nr. 44.

Afbeelding 7: Bij een reis naar Egypte werd tussen Brindisi en Alexandrië gereisd met de schepen van de Oostenrijkse Lloyd (later: Lloyd Triestino, perfin LT)

De afzender (zie afbeelding 7) noemt het kantoor van Thomas Cook in Brindisi. De voorzijde van de kaart toont het stoomschip "Vienna".

Italiaanse postzegels met een firmaperforatie van Thomas Cook zijn nog niet bekend. Wat dit betreft vormt Italië een van de weinige uitzonderingen op de regel dat er Thomas Cook perfins bekend zijn van de vele landen waar deze reisorganisatie haar kantoren had gevestigd.

In 1869 wordt het aanbrengen van firmaperforaties in Engelse zegels toegestaan. Afbeelding 8 toont enkele vroege perfins van Thomas Cook in zegels die bekend staan als de One penny red.

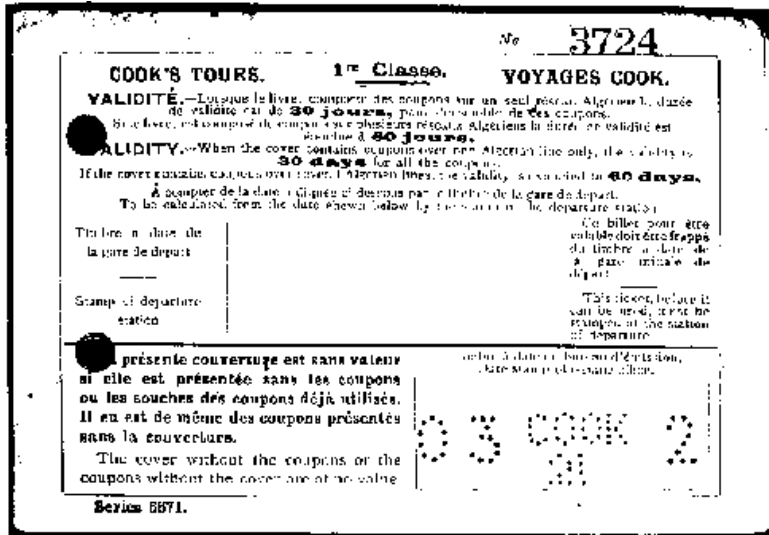

Afbeelding 8.

Alleen de perfin T.C.&S is een echte firmaperforatie. De andere is een deel van een datumperforatie uit 1874. Zowel de zegel als het briefstukje waarop de zegel zat, was geperforeerd. ¹⁾

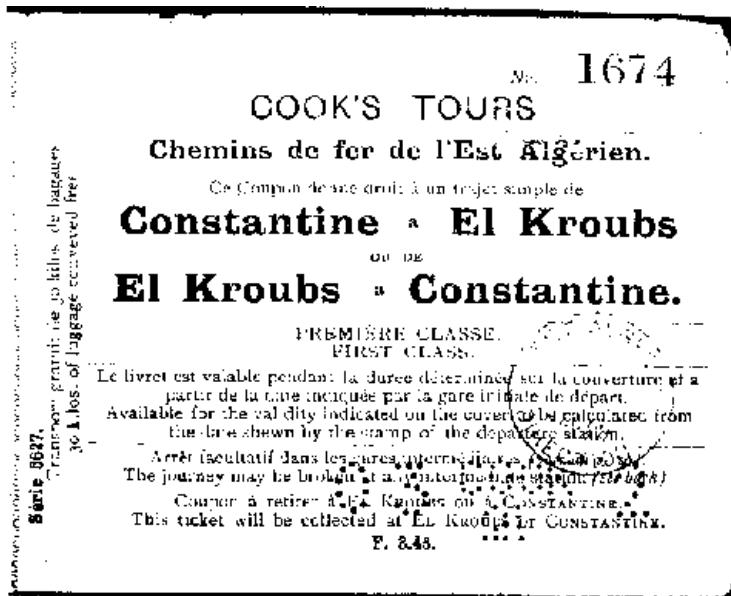
De introductie van de reiscoupons

In 1868 begon Thomas Cook met de uitgifte van *International Travel Tickets* om meer service te kunnen bieden aan de reizigers.

Afbeelding 9. Boekje reiscoupons met perfin 'COOK' + datum 3-2-1921.

De internationale reiscoupons waren een passend antwoord op de problemen die veel Britse reizigers ontmoetten bij het reserveren en betalen van boot- en treinreizen in het buitenland. Door taalproblemen en door malafide praktijken bij de verkoop van plaatsbewijzen betaalden zij als toerist vaak woekerprijzen. Die problemen verdwenen bij de introductie van de International Travel Tickets! Tegen een vaste prijs garandeerde Thomas Cook zowel de reis als het door de klant gewenste serviceniveau tijdens de reis. Op afbeelding 10 zien we een Ticket voor een treinreis 1e klasse in Algerije van Constantine naar El Kroubs of andersom.

Afbeelding 10. Reiscoupon uit het boekje op afbeelding 9.

De International Travel Tickets werden door Thomas Cook voorzien van een perfin met de naam van zijn organisatie (COOK) en een datum van afgifte. De Tickets hadden een geldigheidsduur van maximaal 60 dagen na de (geperforeerde) datum van afgifte. Het gebruik van de perfin (door het gehele boekje met coupons) voorkwam frauderingen met de geldigheidsduur. Een geschreven datum is immers makkelijker te wijzigen. (wordt vervolgd)

¹⁾ Zie Bulletin No. 28a van de Engelse Perfin Society.